

Vlaanderen
is open ruimte

De instrumenten landinrichting

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

COLOFON

Deze brochure is een werkstuk van de Vlaamse Landmaatschappij.

Verantwoordelijke uitgever

Ir. Toon Denys, gedelegeerd bestuurder
Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel
Tel. 02 543 72 00, www.vlm.be, pers.vlm.be

Fotografie

©Vlaamse Landmaatschappij, tenzij anders vermeld bij de foto

Datum

oktober 2019

Depotnummer

D/2019/3241/341
VLM, Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Volg ons op sociale media

ONS VERHAAL

Voor de Vlaamse Landmaatschappij zijn een veerkrachtige open ruimte vol leven en een dynamisch platteland het antwoord op uitdagingen als verstedelijking en klimaatverandering. We versterken de open ruimte en het platteland door mee te werken aan het beleid en door te investeren in bodem- en waterkwaliteit, biodiversiteit en infrastructuur. We zorgen voor een mooi landschap en een gezonde omgeving, waar het goed is om te leven en te werken en waar er ruimte is voor ontspanning. Dat doen we met deskundigheid en passie en altijd in samenwerking met onze partners.

INHOUD

VAN PLAN NAAR UITVOERING: EEN KOFFER VOL MOGELIJKHEDEN	4
Een koffer met 3 compartimenten	7
1 ♦ Instrumenten om gronden mobiel te maken	8
2 ♦ Instrumenten om maatschappelijke diensten te realiseren op privégronden	10
3 ♦ Instrumenten om projecten te faciliteren	12
VOORBEELDEN IN WERKING	14
Dorpsontwikkeling door verhuis woonzone	16
Alternatieven voor onteigening bij natuurcompensaties	18
Groene netwerken via privégronden	20
Trage wegen naar Scherpenheuvel vervolledigen	22
Groenblauwe verbindingen klaar voor de toekomst	24
Lokale coalities zorgen voor een klimaatbestendiger platteland	28
AAN DE SLAG	32

VAN PLAN NAAR UITVOERING

EEN KOFFER VOL MOGELIJKHEDEN VOOR OPENRUIMTEPROJECTEN

De open ruimte is van levensbelang. Wij hebben de open ruimte nodig om onze voedselvoorziening en om de biodiversiteit veilig te stellen. Open ruimte verzacht de effecten van de klimaatverandering, ze voorziet buffercapaciteit voor het tekort of het teveel aan water en schenkt ons momenten van rust en stilte als tegengewicht voor het drukke leven.

Als overheid wil je de open ruimte goed inrichten en beheren met het algemeen belang voor ogen. Je wilt bijvoorbeeld:

- een dorpscentrum verbinden met een groenzone
- de handel zien bloeien in woonkernen en de mobiliteitsknoop ontwarren
- een financieel haalbare bouwstop invoeren in delen van een gemeente
- een grote reserve aan woongebied strategisch inzetten
- een échte oplossing bieden voor dreigende wateroverlast in woonzones
- groenblauwe netwerken herstellen, ook tot in de woonkernen

- landbouwbedrijven verplaatsen naar gebieden waar ze zich verder duurzaam kunnen ontwikkelen
- reageren op ruimtelijke evoluties, zoals de vraag naar zonevreemde activiteiten
- veilige fietspaden vanuit de deelgemeenten naar het centrum aanleggen
- ruimte maken voor spontane natuurontwikkeling
- landbouw ondersteunen door landbouwzones te versterken en ontsnipperen
- zorgen dat de open ruimte op een gepaste manier wordt beheerd
- zorgen voor nieuwe groene dorpsontmoetingsruimten

Eigendom en beheer van de open ruimte zijn sterk versnipperd. Dat maakt het vaak lastig om er maatschappelijke doelen te realiseren. Je hebt als overheid soms stevige wettelijke mogelijkheden nodig om in te grijpen tot op het niveau van individuele eigendom en individueel gebruik.

Die wettelijke mogelijkheden bestaan. Het decreet landinrichting van 28 maart 2014 voorziet een instrumentenkoffer waarmee je als Vlaamse overheid, als gemeente- of provinciebestuur je ruimtelijk beleid concreet kunt vormgeven. De instrumenten landinrichting laten je toe om de hedendaagse ruimtelijke vraagstukken geïntegreerd en op maat van elk gebied op te lossen. Dankzij de inzet van de instrumenten uit de koffer hoef je goede beleidsintenties, plannen en projecten niet langer te parkeren omdat ze in de praktijk onuitvoerbaar lijken. De instrumenten landinrichting zijn precies ontworpen om bij complexe ruimtelijke uitdagingen oplossingen op maat uit te werken. Ze spelen vooral in op hindernissen die opduiken wanneer (veel) private gronden betrokken zijn in plannen van overheden.

Deze brochure maakt je wegwijs in de instrumentenkoffer landinrichting.

- **Op blz. 7-13 zie je wat er zoal in de koffer zit.**
- **Op blz. 14-31 tonen recente voorbeelden waarom en hoe de VLM deze instrumenten de laatste jaren inzet en uitprobeert samen met partners.**

Soms is dat via landinrichtingsprojecten (blz 20-30). Als je gemeente of provincie binnen de grenzen van een landinrichtingsproject ligt, kun je actief en met subsidie aan allerhande initiatieven meewerken om de open ruimte te versterken. Landinrichtings-subsidies zijn er voor de realisatie van projecten van strategisch belang op Vlaams niveau. We spreken dan van "landinrichting spoor 1".

Soms is dat via een inrichtingsnota (blz. 16-19). Je kunt als lokale, provinciale of Vlaamse overheid de instrumenten landinrichting zelf inzetten zonder een landinrichtingsproject, maar met een inrichtingsnota als wettelijke basis. In die nota zet

je een duidelijke visie om in een concreet plan met maatregelen, leg je vast welke instrumenten je daarbij gaat inzetten en wie financiert. De VLM speelt dan een begeleidende rol bij de opmaak van de inrichtingsnota. De VLM kan de uitvoering op het terrein (deels) op zich nemen tegen vergoeding. We spreken dan van "landinrichting spoor 2". Het aantal praktijkvoorbeelden hiervan is voorlopig nog beperkt. We hopen met deze brochure de instrumenten landinrichting uit 'spoor 2' beter bekend te maken en zo lokale overheden aan te zetten om ze te gebruiken.

Je vindt hier dan ook inspiratie om voor de ruimtelijke uitdagingen in jouw regio oplossingen te vinden. Oplossingen die het algemeen belang dienen, private eigenaars en gebruikers respecteren en financieel haalbaar zijn. Zo wordt het mogelijk om je visie om te zetten in projecten met zichtbare resultaten op het terrein!

ADVIES VAN DE VLM

Sinds 2014 kan elke lokale, provinciale of Vlaamse overheid het initiatief nemen om de instrumenten landinrichting te gebruiken. Je staat dan als initiatiefnemer zelf in voor de regie, de inhoudelijke uitwerking, de realisatie én de financiering van je project. De Vlaamse Landmaatschappij is expert in het gebruik van de instrumentenkoffer en heeft in elke regio medewerkers die sterk zijn in gebiedsgericht en projectmatig werken. Ze kunnen je op weg zetten om jouw ruimtelijke plannen te vertalen in concrete projecten. Ze geven advies over de inzet van de meest geschikte instrumenten en ze geven aan hoe je ze op een correcte wijze gebruikt. Op naar een betere omgevingskwaliteit!

EEN KOFFER MET 3 COMPARTIMENTEN

Hieronder zie je voor elk instrument landinrichting wat het precies kan doen. Raadpleeg een meer uitgebreide beschrijving op www.vlm.be.

1

INSTRUMENTEN OM GRONDEN MOBIEL TE MAKEN

vrijwillige hervorkaveling
hervorkaveling uit kracht van wet
hervorkaveling uit kracht van wet met
planologische ruil
gebruiksruil
grondenbank
recht van voorkoop

2

INSTRUMENTEN OM MAATSCHAPPELIJKE DIENSTEN TE REALISEREN OP PRIVÉGRONDEN:

inrichtingswerken uit kracht van wet
erfdienstbaarheden tot openbaar nut
beheerovereenkomsten
dienstenvergoedingen

3

INSTRUMENTEN OM PROJECTEN TE FACILITEREN

vergoedingen bij lokale grondenbanken
vrijwillige bedrijfsstopzetting
vrijwillige bedrijfsreconversie
vrijwillige bedrijfsverplaatsing
koopplicht
uitvoeringsinitiatieven

Je kunt voor één project verschillende instrumenten combineren. De instrumenten landinrichting zijn middelen om voor elk ruimtelijk vraagstuk tot een aanpak op maat te komen en zo een betere omgevingskwaliteit te realiseren in de open én in de bebouwde ruimte.

1 OM GRONDEN MOBIEL TE MAKEN

Met deze instrumenten, waarmee eigendom en gebruik van gronden mobiel gemaakt worden, kan een overheid zich toegang verzekeren tot gronden om er publieke openruimte-functies waar te maken.

vrijwillige herverkaveling

herverkaveling uit kracht van wet

herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil

gebruiksruil

grondenbank

recht van voorkoop

VRIJWILLIGE HERVERKAVELING

LING Bij een vrijwillige herverkaveling voegen verschillende eigenaars en gebruikers hun gronden samen, om ze daarna anders in te delen en de nieuwe indeling bij akte te laten vastleggen.

HERVERKAVELING UIT KRACHT VAN WET

De overheid kan een herverkaveling uit kracht van wet opleggen om de eigendoms- en/of gebruiksstructuur van gronden te optimaliseren in functie van maatschappelijke doelen. Bijv. om aan natuur- of waterbeheer doen of om trage wegen te realiseren, maar ook om landbouwzones te versterken, natuurgebieden te ontsnipperen of woningen te vrijwaren van overstrooming. Net als vrijwillige herverkaveling gebeurt herverkaveling uit kracht van wet in samenspraak met alle betrokken eigenaars en gebruikers.

HERVERKAVELING UIT KRACHT VAN WET MET PLANOLOGISCHE RUIJL

Specifiek voor een herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil is dat de bestemming van de herverkavelde gronden gelijktijdig aangepast wordt. De herverkaveling wordt dan ingepast in de procedure voor de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan. Planschade- en planbatenregelingen gelden in dit geval niet.

GEBRUIKSRUIJL In een herverkaveling uit kracht van wet die in uitvoering is, kan versneld een gebruiksruij doorgevoerd worden. Daarbij wordt eerst enkel het gebruik binnen een gebied geruild. In een latere fase wordt de definitieve situatie van eigendom en gebruik vastgelegd.

GRONDENBANK Een lokale grondenbank wordt ingezet om eigenaars en gebruikers, zoals landbouwers, uit een projectgebied uit te ruilen naar gelijkwaardige gronden buiten het projectgebied.

RECHT VAN VOORKOOP Een overheid kan zich met het recht van voorkoop en via de Vlaamse Grondenbank (een afdeling van de Vlaamse Landmaatschappij) in de plaats stellen van de koper, wanneer een koop van een onroerend goed gesloten is. Ze kan dan het onroerend goed aan dezelfde voorwaarden aankopen. Het recht van voorkoop wordt altijd ingesteld in aangeduide zones en voor een welbepaalde duur.

2 OM MAATSCHAPPELIJKE DIENSTEN TE REALISEREN OP PRIVEGRONDEN

Via deze instrumenten kan een overheid met burgers samenwerken om op hun gronden doelen te verwezenlijken voor het algemeen belang.

erfdienstbaarheden tot openbaar nut

inrichtingswerken uit kracht van wet

beheerovereenkomsten

dienstenvergoeding

INRICHTINGSWERKEN UIT KRACHT VAN WET

Inrichtingswerken (uit kracht van wet) zijn allerhande werken op het terrein die het openbaar nut dienen (bijv. landschapszorg, natuurontwikkeling, recreatie, waterhuishouding, verbeteren van de landbouwstructuur, bewaren van archeologische resten). Ook werken aan waterlopen en wegen horen hierbij. Ze kunnen uitgevoerd worden uit kracht van wet, dus zonder instemming van wie persoonlijke of zakelijke rechten heeft op het terrein. Als de uitvoering van een inrichtingswerk uit kracht van wet een daling veroorzaakt van de verkoop- of gebruikswaarde van de onroerende goederen, dan is voor de eigenaar en/of de gebruiker een vergoeding voor waardeverlies van gronden voorzien.

ERFDIENSTBAARHEDEN TOT OPENBAAR NUT

Een erfdienstbaarheid tot openbaar nut is het recht om zonder formele instemming van de eigenaar een stuk private grond te gebruiken voor diensten van openbaar nut. Er zijn twee soorten

Erfdienstbaarheden tot openbaar nut gekoppeld aan inrichtingswerken uit kracht van wet worden gevestigd nadat de inrichtingswerken uit kracht van wet zijn uitgevoerd. Er wordt geen bijkomende vergoeding voor waardeverlies van gronden toegekend. De daling van de waarde door de erfdienstbaarheid is al meegeteld bij het bepalen van de vergoeding voor waardeverlies van gronden als gevolg van een inrichtingswerk uit kracht van wet.

Andere erfdienstbaarheden, gericht op landschapszorg, natuurontwikkeling, recreatie, mobiliteit, natuureducatie, waterhuishouding, milieuverbeteringen, verbeteren van de landbouwstructuur of bewaren van archeologische en cultuurhistorische overblijfselen. Als de vestiging van dit type van erfdienstbaarheid een daling veroorzaakt van de verkoop- of gebruikswaarde van de onroerende goederen, dan wordt een vergoeding voor waardeverlies van gronden toegekend.

BEHEEROVEREENKOMSTEN

LANDINRICHTING

Een beheerovereenkomst landinrichting is een overeenkomst voor het vrijwillig uitvoeren van een aantal beheermaatregelen. De overeenkomst geldt voor een bepaalde termijn. In ruil voor het uitvoeren van de maatregelen krijgen de grondgebruikers een vergoeding.

Dit type van beheerovereenkomst maakt geen deel uit van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Elke grondgebruiker kan een beheerovereenkomst landinrichting sluiten; je hoeft er geen landbouwer voor te zijn.

DIENSTENVERGOEDINGEN

Een dienstenvergoeding is een vergoeding die jaarlijks uitbetaald wordt voor de uitvoering van een dienst (bijv. maaien op een bepaalde tijdstip) die het gevolg is van een opgelegd beheer of een opgelegde inrichting (bijv. een waterpeilverhoging). De dienstenvergoeding kan betaald worden door een Vlaamse, provinciale of gemeentelijke overheid.

3 OM PROJECTEN TE FACILITEREN

Via deze instrumenten kan een overheid haar projecten realiseren en tegelijk een haalbare oplossing vinden voor eigenaars en gebruikers.

vrijwillige bedrijfsstopzetting

vergoedingen bij lokale grondenbanken

vrijwillige bedrijfsverplaatsing

koopplicht

vrijwillige bedrijfsreconversie

uitvoeringsinitiatieven

VERGOEDINGEN BIJ LOKALE GRONDENBANKEN

Eigenaars die hun gronden aan de grondenbank verkopen, kunnen een vergoeding ontvangen bovenop de verkoopprijs. Ook een pacht-aanvaardingsvergoeding is mogelijk. Dat is de vergoeding die eigenaars ontvangen om een nieuwe pachter op hun gronden te aanvaarden. Gebruikers kunnen voor het stopzetten van het gebruik een vergoeding ontvangen bovenop de wettelijke vergoeding voor het beëindigen van het gebruik.

VRIJWILLIGE BEDRIJFSSTOPZETTING

Een vrijwillige bedrijfsstopzetting is het vrijwillig en volledig beëindigen van de bedrijfsvoering van een landbouwbedrijf, zodat een project van een overheid kan worden gerealiseerd. De landbouwer kan daarvoor een vergoeding aanvragen bij de landcommissie.

VRIJWILLIGE BEDRIJFSRECONVERSIE

Een vrijwillige bedrijfsreconversie is het vrijwillig aanpassen van de bedrijfsvoering van een landbouwbedrijf (omvormen en/of beëindigen van een deel van het bedrijf), zodat een project van een overheid kan gerealiseerd worden. De landbouwer kan daarvoor een vergoeding aanvragen bij de landcommissie.

KOOPPLICHT

De overheid kan eigenaars, in bepaalde gebieden en onder bepaalde voorwaarden, het recht geven hun onroerende goederen aan de overheid te verkopen. Die heeft dan een koopplicht wanneer de waardevermindering van het onroerend goed ernstig is, of de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering ernstig in het gedrang komt door de uitvoering van het project.

VRIJWILLIGE BEDRIJFSVERPLAATSING

Een vrijwillige bedrijfsverplaatsing is het vrijwillig overbrengen van (een deel van) een bedrijf naar een gebied waar het zich duurzaam kan ontwikkelen, zodat een project van de overheid kan worden gerealiseerd. In de toekomst kan vrijwillige bedrijfsverplaatsing ook toegepast worden op niet-landbouwbedrijven. Het bedrijf kan een vergoeding aanvragen bij de landcommissie.

UITVOERINGSINITIATIEVEN

Kleinschalige maatregelen die op korte termijn uitgevoerd kunnen worden binnen een landinrichtingsproject, noemen we uitvoeringsinitiatieven. Ze worden bekend gemaakt via een oproep aan lokale besturen, organisaties, of burgers. Voor elke oproep wordt een reglement opgesteld. De oproep gebeurt na instelling van het landinrichtingsproject, op voorstel van de planbegeleidingsgroep.

WERKING VAN DE LANDCOMMISSIES

In elke provincie is een landcommissie actief. Elke landcommissie bestaat uit een team van deskundigen van verschillende disciplines, voorgedragen door de bevoegde Vlaamse ministers en met een secretaris vanuit de VLM. De vijf landcommissies staan in voor uitvoerende taken:

- ze voeren de herverkavelingen uit kracht van wet uit, al dan niet gecombineerd met planologische ruil;
- ze bepalen de vergoedingen voor waardeverlies van gronden;
- ze bepalen de vergoedingen voor de vrijwillige bedrijfsverplaatsing, bedrijfsstopzetting en bedrijfsreconversie.

Het bepalen van de waarde van onroerende goederen is daarbij altijd een taak van de landcommissie.

De landcommissies hebben rechtspersoonlijkheid. De Vlaamse Landmaatschappij verzorgt het secretariaat. De werkingskosten van de landcommissie maken deel uit van de totale projectkosten en zijn ten laste van de initiatiefnemende overheid en haar partners.

VOORBEELDEN IN WERKING

DORPSONTWIKKELING DOOR VERHUIS WOONZONE

Zuienkerke

ALTERNATIEVEN VOOR ONTEIGENING BIJ NATUURCOMPENSATIES

Kwetshage (Jabbeke)

6

GROENBLAUWE VERBINDINGEN KLAAR VOOR DE TOEKOMST Hoeilaart,
Overijse

GROENE NETWERKEN VIA PRIVEGRONDEN
Laakdal, Herselt, Scherpenheuvel-Zichem,
Tessenderlo, Westerlo, Geel

TRAGE WEGEN NAAR SCHERPENHEUVEL VERVOLLEDIGEN
Scherpenheuvel-Zichem

WATER-LAND-SCHAP

LOKALE COALITIES ZORGEN VOOR EEN KLIMAATBESTENDIGER PLATTELAND

West-Vlaanderen: Deerlijk, Harelbeke, Heuveland, Ieper, Ledegem, Moorslede, Roeselare, Waregem

Oost-Vlaanderen: Beveren, Deinze, Kruibeke, Kruisem, Maarkedal, Sint-Niklaas, Temse, Zulte

Antwerpen: Duffel, Herentals, Kasterlee, Lille, Ravels, Vorselaar

Vlaams-Brabant: Aarschot, Beersel, Begijnendijk, Drogenbos, Geetbets, Hoegaarden, Landen, Linter, Rotselaar, Sint-Pieters-Leeuw, Tienen, Tremelo, Zoutleeuw

Limburg: Alken, Bocholt, Borgloon, Bree, Diepenbeek, Hasselt, Heers, Herk-de Stad, Kortesseem, Sint-Truiden, Tongeren, Wellen

1 NIEUWMUNSTER

DORPSONTWIKKELING DOOR VERHUIS WOONZONE

SITUERING

Het polderdorp Nieuwmunster ligt in de gemeente Zuienkerke. In een zone van 1,5 ha, bestemd als woongebied én beschermd als dorpsgezicht, ligt een leegstaande hoeve met bijhorende gronden die is aangeduid als bouwkundig erfgoed en die dus niet mag worden afgebroken. Het structuurplan van de gemeente zegt dat het bestaand juridisch aanbod aan woonmogelijkheden behouden moet blijven in de kernen. De gemeente en de private eigenaar willen de woonzone graag ontwikkelen om de dorpskern met 40 woningen uit te breiden.

UITDAGING

De uitdaging is om 1,5 ha woongebied ter beschikking te hebben om te ontwikkelen en tegelijk het beschermd dorpsgezicht te behouden. Het gemeentebestuur wil de bestaande hoeve verbouwen tot dorpsontmoetingscentrum.

HERVERKAVELING

EEN GREEP UIT DE INSTRUMENTENKOFFER

De oplossing voor dit complexe probleem is dat de eigendommen én de bestemming worden geruild. Herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil biedt daarvoor de mogelijkheid. De woonzone kan in haar geheel als bestemming verplaatst worden naar een meer geschikte plek in het dorp. Dit houdt in dat ook eigendom en gebruik van gronden moeten worden geruild. De hele operatie zorgt er ook voor dat:

- ◆ er nieuw openbaar domein komt voor de aanleg van een nieuw fiets- en wandelpad;
- ◆ de vorm, de grootte en de ontsluiting van landbouwpercelen verbeteren;
- ◆ een waterloop, die deels in tuinen en onder huizen loopt, over een lengte van 30 m omgeleid wordt, ook in functie van een betere waterhuishouding (hiervoor wordt een ondergrondse erfdienstbaarheid gevestigd);
- ◆ vervallen bouwkundig erfgoed een nieuwe toekomst krijgt als aantrekkelijk dorpsontmoetingscentrum met groene ruimte. Deze ingrepen vergroten het draagvlak voor de verhuis van de woonzone bij de inwoners van Nieuwmunster, en verhogen de leefbaarheid van het dorp.

WIE DOET WAT?

- ◆ De VLM heeft bij wijze van pilootproject de inrichtingsnota geschreven.
- ◆ De gemeente heeft het ruimtelijk uitvoeringsplan opgemaakt en heeft het samen met de inrichtingsnota in openbaar onderzoek gebracht.
- ◆ In het grondruilplan zijn ca. 25 eigenaars/gebruikers betrokken.
- ◆ De private eigenaar van de woonzone heeft een aanzienlijk deel van de kosten voor de inrichtingswerken betaald.

Elk openbaar bestuur kan een inrichtingsnota en een ruimtelijk uitvoeringsplan opmaken.

Een inrichtingsnota is een must wanneer instrumenten landinrichting ingezet worden. De nota moet een instrumentenafweging (een motivatie voor de keuze van de instrumenten op basis van een aantal criteria), een uitvoeringsprogramma en een sluitend financieringsplan bevatten. Hij wordt altijd opge maakt in overleg met de VLM.

Voor de uitvoering van een herverkaveling met planologische ruil is uitsluitend de landcommissie bevoegd. Ze maakt het grondruilplan op en bepaalt daarvoor objectieve grondwaardes die verschillen per project en per regio. Tijdens het openbaar

onderzoek over het ruimtelijk uitvoeringsplan raadpleegt de landcommissie de eigenaars en gebruikers.

RESULTATEN

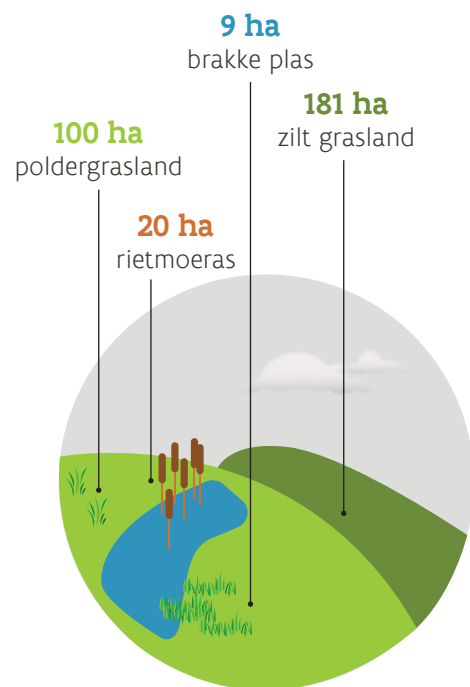
Na de planvormingsfase kan de nieuwe eigendomsituatie vastgelegd worden in een akte en kunnen de terreinwerken beginnen. Daarna zal de gemeente de meerwaarde die ze realiseert als betrokken eigenaar, gebruiken om te investeren in de restauratie van de hoeve en de omvorming tot dorpsontmoetingscentrum. De private eigenaar kan dan ook de woonzone inrichten.

@tussengoeid architectuur - stedenbouw & ba-p bureau voor architectuur en planning

2 ZEEBRUGGE

ALTERNATIEVEN VOOR ONTEIGENING BIJ NATUURCOMPENSATIES

SITUERING

Bij de ontwikkeling van de achterhaven van Zeebrugge wordt Europees beschermd natuurgebied aangesneden. De VLM kreeg in 2005 van de Vlaamse regering de opdracht om daarvoor 362 ha natuur te compenseren. In 2010 werd die oppervlakte bijgesteld tot 410 ha. Anno 2019 is ongeveer 75% daarvan gerealiseerd. 310 ha gronden zijn door de VLM ingericht. Ze worden nu beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos.

Er is bij dit proces nog nooit onteigend. Tot nu toe is dus enkel natuur gecompenseerd op gronden die de VLM en het Agentschap voor Natuur en Bos op vrijwillige basis konden kopen of uitruilen.

UITDAGING

Een belangrijke resterende taak is de realisatie van 45 ha rietmoeras. De Vlaamse Regering heeft hiervoor een zone in Kwetshage (Jabbeke) aangeduid. Door de ontwikkeling van de achterhaven van Zeebrugge is het nodig om op korte termijn rietmoeras in Kwetshage te creëren. Daarvoor moet de VLM alle gronden in privé-eigendom kunnen verwerven. **Er rest echter nog ca. 20 ha die op korte termijn niet kan worden aangekocht of geruild op vrijwillige basis.**

HERVERKAVELING INRICHTINGSWERKEN

LOKALE GRONDENBANK

GEBRUIKSRUIJ

EEN GREEP UIT DE INSTRUMENTENKOFFER

Al sinds 2005 worden gronden verworven voor de realisatie van de natuurcompensaties. Het Agentschap voor Natuur en Bos koopt gronden aan in de gebieden die zullen worden ingericht in de zoekzones aangeduid door de Vlaamse regering. De VLM koopt via een **lokale grondenbank** gronden aan buiten de zoekzones. Die kunnen worden ingezet om landbouwers uit de zoekzones uit te ruilen, zodat ze elders in de regio Brugge-Zeebrugge hun activiteiten kunnen voortzetten.

Herverkaveling uit kracht van wet laat de VLM toe om in Kwetshage gronden uit te ruilen: gronden van eigenaars en gebruikers worden naar gelijkwaardige percelen geruild buiten het projectgebied.

Voor gebruikers kan de VLM **gebruiksruij** inzetten. Het gebruik van de gronden wordt dan geruild vóór de grond officieel van eigenaar verandert. Het perceel dat vrij wordt van landbouwgebruik, kan zo tijdig worden ingericht voor de natuurcompensaties.

Door toepassing van **inrichtingswerken uit kracht van wet** ontvangen de eigenaars hiervoor **een vergoeding voor waardeverlies van gronden**. Dit alles gebeurt in afwachting van het uitvoeren van een definitieve ruil, waarna de eigendomssituatie en het gebruik voorgoed worden vastgelegd.

Door deze werkwijze:

- ◆ kunnen de gronden tijdig ingericht worden;
- ◆ worden de eigenaars vergoed voor waardeverlies van de gronden;
- ◆ en hebben ze de garantie op een uiteindelijke ruil naar een gelijkwaardig perceel buiten het projectgebied;
- ◆ lijden de gebruikers ondertussen geen gebruiksverlies.

WIE DOET WAT?

- ◆ De VLM heeft samen met de beheercommissie van het natuurcompensatieproject de inrichtingsnota gemaakt.
- ◆ ANB en VLM verwerven de gronden.
- ◆ De landcommissie zal de gebruiksruij en de herverkaveling uit kracht van wet uitvoeren.
- ◆ De VLM zal de inrichtingswerken uit kracht van wet uitvoeren. Via de landcommissie krijgen 8 eigenaars hiervoor een gepaste vergoeding.

Elk openbaar bestuur kan een inrichtingsnota opmaken. Een inrichtingsnota is een must wanneer instrumenten landinrichting ingezet worden. De nota moet een instrumentenafweging (een motivatie voor de keuze van de instrumenten op basis van een aantal criteria), een uitvoeringsprogramma en een sluitend financieringsplan bevatten. Hij wordt altijd opgemaakt in overleg met de VLM.

RESULTATEN

Wanneer de terreinwerken klaar zijn, kan het gebied Kwetshage verder evolueren als moerasgebied, met een combinatie van rietmoeras, grote en kleine zeggenvegetaties, en een aantal hoger gelegen poldergraslanden. Dat zijn geschikte leefgebieden voor de vogelsoorten waar we met de natuurcompensaties op mikken: roerdomp, bruine kiekendief en porseleinhoen.

3 DE MERODE

GROENE NETWERKEN VIA PRIVEGRONDEN

SITUERING

Het landinrichtingsplan ‘Natuur- en landschapsherstel en onthaal de Merode’ vormt het sluitstuk van de inrichting van het gebied de Merode. Op deze bladzijden focussen we op het onderdeel natuurherstel.

Nu enkele grote natuurgebieden in de Merode ingericht zijn (Averbode Bos & Heide, Beeltjens, Kwareken, Gerhagen, Hertberg, ...) is de **finale ambitie om ecologische verbindingen tussen die natuurgebie-**

den te vormen. Zeldzame of kwetsbare planten en dieren (zoals vleermuis, kamsalamander, patrijs en steenuil) zullen zich vlotter verspreiden als de verschillende blokken bos en natuur beter met elkaar verbonden zijn. Daartoe willen we meer natuurlijke perceelsranden, hagen, houtkanten, bomen, bosjes en poeltjes voorzien.

UITDAGING

Heel wat gronden waar natuurverbindingen nodig zijn, zijn in handen van veel verschillende privé-eigenaars. Dat maakt het complex en tijdrovend om gronden te kopen, in te richten of te herverkavelen. **De uitdaging is om een grote en gevarieerde groep eigenaars over de streep te trekken om groenelementen aan te leggen en/of te onderhouden.** Met hun medewerking kunnen we in het uitgestrekte gebied De Merode de vele missing links tussen de grote natuurgebieden beter invullen.

BEHEEROVEREENKOMSTEN

UITVOERINGSINITIATIEVEN

EEN GREEP UIT DE INSTRUMENTENKOFFER

De VLM wil hier via beheerovereenkomsten landinrichting natuurverbindingstroken vormen. Er zijn daarom beheerovereenkomsten ontworpen waar particulieren, ook niet-landbouwers, op kunnen intekenen:

- ◆ onderhoud van een struweelkant (onderhouden volgens technische richtlijnen zodat het struweel en de bijhorende vegetatie vrij kunnen uitgroeien);
- ◆ spontane evolutie van een faunastrook (op perceelsranden de natuurlijke vegetatie spontaan laten evolueren en geen bestrijdingsmiddelen en bemesting gebruiken);
- ◆ aanleg en onderhoud van botanisch waardevol grasland (soortenrijke grasranden ontwikkelen door geen meststoffen, bodemverbeteraars en bestrijdingsmiddelen te gebruiken en een aangepast maai-beheer toe te passen).

De VLM heeft de precieze doelen, de voorwaarden en het vergoedingensysteem voor deze overeenkomsten uitgewerkt. In de nabije toekomst contacteren we alle eigenaars/gebruikers van de gronden waar we natuurverbindingen hopen te realiseren. We zullen hen proberen warm te maken om struweelkanten, faunastroken en waardevolle graslanden aan te

leggen of te onderhouden. We kunnen hen daarvoor een vergoeding aanbieden.

De VLM stelt via het instrument **uitvoeringsinitiatieven** een subsidiereglement op om lokale besturen, burgers en organisaties die bereid zijn om natuurverbindingen te realiseren, financieel te ondersteunen. Ze kunnen een subsidie aanvragen om binnen de twee jaar aanplantingen te doen in functie van een aantal gewenste planten- en diersoorten. Uitvoeringsinitiatieven zijn eenmalige "quick wins" die het initiatief voor de inrichting bij de inwoners, organisaties en besturen van ter plaatse leggen.

WIE DOET WAT?

- ◆ De VLM sluit de beheerovereenkomsten in een landinrichtingsplan. In het financieringsplan is opgenomen dat de gemeenten (Westerlo, Herselt, Laakdal, Tessenderlo en Scherpenheuvel-Zichem) en de provincie Antwerpen (voor de Antwerpse gemeenten) meebetalen. Zij hebben er immers baat bij dat de gemeenten vergroenen en het landschap verfraait via de beheerovereenkomsten.

De VLM, provincies en gemeenten kunnen beheerovereenkomsten landinrichting sluiten. Een landinrichtingsplan en een inrichtingsnota kunnen hiervoor beheervergoedingen voorzien. In een landinrichtingsproject bepaalt de planbegeleidingsgroep welke landinrichtingsplannen er

worden opgemaakt. De VLM maakt het landinrichtingsplan op samen met de planbegeleidingsgroep. Het omvat een beschrijving van de gewenste maatregelen, een instrumentenafweging, een financieringsplan en een uitvoeringsprogramma.

Burgers, besturen en organisaties die een voorstel voor een uitvoeringsinitiatief indienen, planten zelf aan wanneer hun voorstel aanvaard wordt. Uitvoeringsinitiatieven kunnen enkel toegepast worden in het kader van een landinrichtingsproject. Ze dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van het landinrichtingsproject.

RESULTATEN

We mikken erop dat enkele tientallen private grondgebruikers mee zorgen voor de verdere ontwikkeling van dieren- en plantenpopulaties in De Merode, zodat een groen netwerk tussen de natuurgebieden ontstaat.

Oranjetipje - Staf De Roover

4 DE MERODE

TRAGE WEGEN NAAR SCHERPENHEUVEL VERVOLLEDIGEN

SITUERING

Met het (spoor 1) landinrichtingsplan Poort Scherpenheuvel wil de VLM vanuit alle richtingen trage wegen naar het populaire bedevaartsoord creëren.

Ze zullen voor grote groepen bedevaarders en dagjesmensen een rustig en veilig alternatief zijn voor de drukke steenwegen. Bovendien zullen deze paden Scherpenheuvel sterk verankeren in het plattelandsgebied De Merode.

Het plan heeft ook als doel om Zichem als historische en recreatieve aantrekkingspool te versterken. Daarom wordt een erfgoedwandeling ontwikkeld: een wandeltraject met een bijhorende brochure over de rijke geschiedenis van Zichem.

UITDAGING

Om de erfgoedwandeling en 7 trage bedevaartswegen naar Scherpenheuvel te creëren, heeft de VLM de oude en de nog bestaande wandeltrajecten in kaart gebracht. **Er blijken nog heel wat missing links te zijn.** Sommige trage wegen die in onbruik zijn geraakt, moeten hersteld worden. Op andere plekken moeten nieuwe verbindingen gevormd worden.

ERFDIENSTBAARHEDEN

INRICHTINGSWERKEN

EEN GREEP UIT DE INSTRUMENTENKOFFER

Zo creëren we nieuwe doorgangen voor voetgangers of fietsers. Het is niet altijd mogelijk om openbaar domein of overheidsgronden te gebruiken om ontbrekende schakels aan te vullen. Ook privégronden kunnen hierin een rol spelen. Dat kan door het vestigen van een **erfdienstbaarheid voor openbaar nut** op de strook die nodig is voor het realiseren van de ontbrekende schakel. De erfdienstbaarheid wordt gevestigd nadat de trage weg **ingericht is uit kracht van wet**.

WIE DOET WAT?

- ◆ De VLM voert de inrichtingswerken uit kracht van wet uit op privégronden en vestigt daarna de erfdienstbaarheden voor openbaar nut om de trage weg in stand te houden.
- ◆ De VLM koopt gronden aan en draagt ze na inrichting over aan de gemeente Scherpenheuvel-Zichem. De gemeente ontvangt hiervoor een subsidie van 50% van de totale aankoopprijs.
- ◆ De landcommissie vergoedt de eigenaars en gebruikers voor hun waardeverlies van gronden.
- ◆ De gemeente Scherpenheuvel-Zichem neemt een deel van de inrichtingswerken voor de aanleg van

de trage wegen op zich.

In een landinrichtingsproject bepaalt de planbegeleidingsgroep welke landinrichtingsplannen er worden opgemaakt. De VLM maakt het landinrichtingsplan op samen met de planbegeleidingsgroep. Het omvat een beschrijving van de gewenste maatregelen, een instrumentenafweging, een financieringsplan en een uitvoeringsprogramma.

RESULTATEN

Na de terreinwerken en het verlijden van de akten voor de erfdienstbaarheden is Scherpenheuvel-Zichem een erfgoedwandeling en 7 nieuwe en veilige wandel- en fietswegen naar de basiliek rijker.

5 IJSEVALLEI

GROENBLAUWE VERBINDINGEN KLAAR VOOR DE TOEKOMST

SITUERING

Het (spoor 1) landinrichtingsplan IJsevallei, in de Vlaamse rand rond Brussel, heeft als doel de **groene verbinding tussen het Zoniënwoud en het Meerdaalwoud te herstellen**. De beek de IJse, in Hoeilaart en Overijse, vormt de centrale as. De IJse is rechtgetrokken en gekneld geraakt tussen straten, riolering en bebouwing. Er is weinig waterleven en biodiversiteit rondom de beek is laag.

UITDAGING 1 - ZUIVER WATER IN EEN NATUURRIJKE IJSE

Er is nog één zone waar we de IJse terug kunnen laten meanderen. In een andere zone langs de rivier liggen 7 vijvers die ingericht kunnen worden voor waterdieren en -planten. De beide acties zijn wenselijk omdat Vlaanderen op vraag van Europa tegen 2021 werk moet maken van een goede waterkwaliteit van de IJse. Bovendien kunnen deze zones, die natuurgebied zijn op het gewestplan, ingericht worden voor wandelaars. De meeste percelen zijn echter in privé-eigendom en de eigenaars wensen niet te verkopen.

UITDAGING 2 - GROENE VERBINDING MET HET ZONIËNWOU

De groen-blauwe as langs de Nellebeek, die het Zoniënwoud met de IJsevallei verbindt, wordt op één plek onderbroken in het dorp Eizer. Om faunamigratie mogelijk te maken moet deze plek ecologisch ingericht worden. Het terrein heeft woongebied als bestemming, maar is niet bebouwd.

UITDAGING 3 - LANDBOUWGEBIEDEN VERDUURZAMEN

In Overijse, ten noorden van de IJse, liggen landbouwgebieden waarvan de structuur behoorlijk versnipperd is en die last hebben van erosie.

HERVERKAVELING

ERFDIENSTBAARHEDEN

RECHT VAN VOORKOOP

INRICHTINGSWERKEN

VRIJWILLIGE HERVERKAVELING

EEN GREEP UIT DE INSTRUMENTENKOFFER

1 ZUIVER WATER IN EEN NATUURRIJKE IJSE

Omdat de geplande inrichtingswerken ingrijpend zijn, wil de VLM de privégronden bij voorkeur aankopen of onteigenen en na inrichting overdragen aan de gemeentebesturen. Als dat niet kan of als de eigenaren het wensen, zal gewerkt worden met **inrichtingswerken uit kracht van wet**. Er kunnen dan werken voor openbaar nut uitgevoerd worden zonder expliciete goedkeuring van de eigenaars, die wel een vergoeding voor waardeverlies van gronden ontvangen. **Er zullen erfdienstbaarheden tot openbaar nut** gevestigd worden om de gemeente toe te laten het ingerichte terrein in stand te houden.

2 GROENE VERBINDING MET HET ZONIËNWOOD

Het onbebouwde perceel dat in woongebied ligt, kan omgezet worden naar natuurgebied en ingericht als ecologische verbinding via **herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil**. Dat kan alleen als we het woongebied via de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan verschuiven naar een andere locatie. De randvoorwaarden zijn:

- ◆ de nieuwe locatie moet aansluiten bij de dorpskern van Eizer en bij bestaand woongebied;
- ◆ ze moet goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer;
- ◆ waardevolle openruimtestructuren mogen niet aangetast worden;
- ◆ als het om landbouwgrond gaat, moet rekening gehouden worden met de landbouwimpact.

3 LANDBOUWGBIEDEN VERDUURZAMEN

Er zal een herverkaveling uitgewerkt worden in samenspraak met de landbouwers. We combineren **vrijwillige herverkaveling en herverkaveling uit kracht van wet**. Het **recht van voorkoop** wordt ingesteld in Overijse voor de opbouw van een grondreserve om te gebruiken binnen de herverkaveling uit kracht van wet.

Herverkaveling uit kracht van wet zal zeer lokaal ingezet worden. Zo kunnen percelen op hellingen herschikt worden om erosie bij het bewerken tegen te gaan, of kunnen versnipperde eigendommen samengevoegd worden. De inrichtingswerken bieden ook de kans om wandelpaden aan te leggen en houtkanten aan te planten.

WIE DOET WAT?

- ◆ De VLM koopt de gronden, ev. via het recht van voorkoop, en draagt na inrichting de gronden over aan de gemeente. De gemeente betaalt slechts een deel van de aankoopprijs.
- ◆ De VLM voert de inrichtingswerken uit kracht van wet uit en vestigt de erfdienstbaarheden voor openbaar nut.
- ◆ De landcommissie vergoedt de eigenaars en gebruikers voor het waardeverlies van hun gronden.
- ◆ De gemeente maakt het ruimtelijke uitvoeringsplan voor de realisatie van de groene corridor langs de Nellebeek.
- ◆ De landcommissie voert de herverkaveling met planologische ruil uit en maakt hiervoor het grondruilplan op.
- ◆ Ook de herverkaveling uit kracht van wet voor de herinrichting van landbouwgebieden zal uitgevoerd worden door de landcommissie.

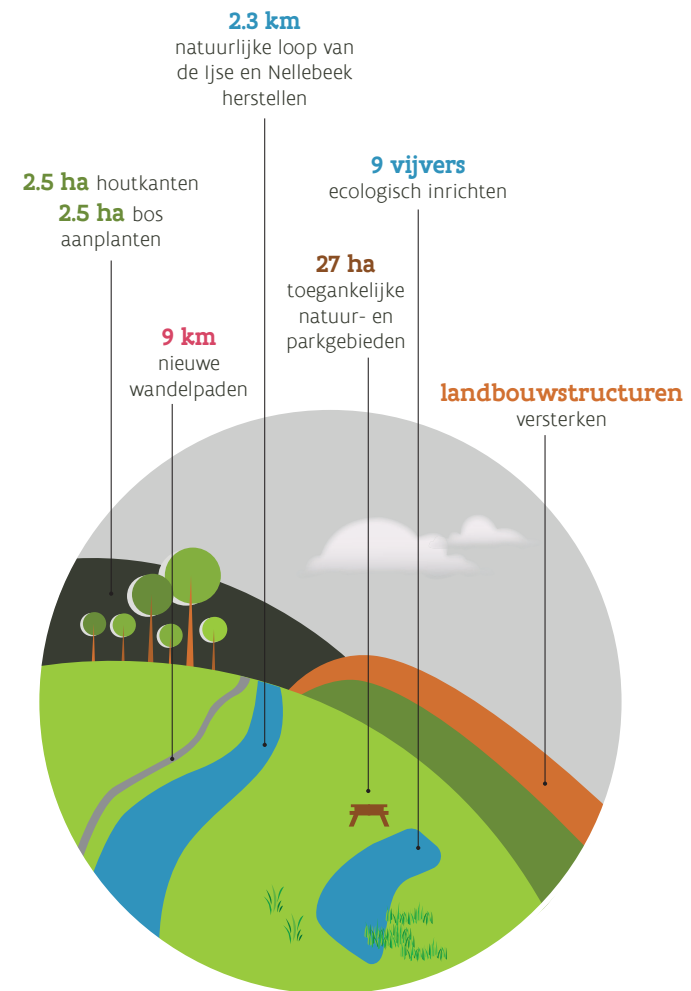
In een landinrichtingsproject bepaalt de planbegeleidingsgroep welke landinrichtingsplannen er worden opgemaakt. De VLM stelt het landinrichtingsplan op samen met de planbegeleidingsgroep. Het omvat een beschrijving van de gewenste maat-

regelen, een instrumentenafweging, een financieeringsplan en een uitvoeringsprogramma.

De gemeenten en de provincie zouden ook zelf de gronden met subsidie kunnen aankopen en inrichten. Ze zouden zelf ook inrichtingswerken uit kracht van wet met subsidie kunnen uitvoeren.

RESULTATEN

VLM wil via het landinrichtingsplan een essentieel verschil maken in de IJsevallei voor mens en natuur. Wanneer de plannen zijn uitgevoerd, vormt een aantrekkelijke en gezonde IJsevallei een natuurlijke verbinding tussen twee groene longen in de drukbebouwde Vlaamse rand rond Brussel.

6 WATER-LAND-SCHAP

LOKALE COALITIES ZORGEN VOOR EEN KLIMAATBESTENDIGER PLATTELAND

SITUERING

In oktober 2017 deed de minister voor Leefmilieu een oproep aan lokale besturen, landbouwers, bedrijven, dorpsbewoners, water- en landschapsbeheerders om samen uitdagingen zoals droogte, overstromingen, werken aan waterkwaliteit en verzilting efficiënt aan te pakken. De minister riep hen op om zich te verenigen in lokale coalities, en om voorstellen in te dienen voor geïntegreerde oplossingen voor watergebonden problemen in landbouwlandschappen.

40 lokale coalities dienden een projectvoorstel in om het platteland klimaatbestendiger te maken. Uit de reeks voorstellen werden 14 initiatieven, verspreid

over Vlaanderen, geselecteerd en gebundeld in het landinrichtingsproject Water-Land-Schap. Het project is gestart op 4 mei 2019. In het project Water-Land-Schap worden watergebonden problemen in landbouwlandschappen, die door klimaatverandering een gerichte aanpak vergen, geïntegreerd aangepakt. Een intensieve samenwerking tussen plaatselijke overheden, lokale landbouwers, bedrijven, bewoners en landschapsbeheerders is daarbij van groot belang.

In totaal is € 5.750.000 landinrichtingssubsidie voorzien voor de projecten van de lokale coalities.

UITDAGING

Klimaatverandering versterkt de nood aan samenwerking. Problemen als wateroverlast of een tekort aan water, slechte waterkwaliteit en erosie in landbouwlandschappen kunnen enkel opgelost worden door ze vanuit een brede benadering aan te pakken. Het is daarbij erg belangrijk om de samenhang te begrijpen tussen de werking van het watersysteem, het landbouwgebruik en het landschap in een gebied. Om die samenhang correct te doorgronden, is het nodig om de deskundigheid vanuit de Vlaamse overheid samen te brengen met de terreinkennis en de ervaring van lokale partners.

Een greep uit de uitdagingen die de 14 lokale coalities aangaan:

- ◆ oplossingen bieden voor droogte en wateroverlast in de intensieve groenteregio Midden-West-Vlaanderen;
- ◆ overstromingen langs de Maarkebeek (Vlaamse Ardennen) integraal aanpakken en in samenwerking met landbouw meer omgevingskwaliteit creëren in het stroomgebied van de Maarkebeek;

- ◆ een klimaatbufferend groenblauw netwerk in de Vallei van de Zennebeemden (Vlaamse rand) aanleggen;
- ◆ samen met de landbouwers een betere waterkwaliteit, buffers tegen overstroming en droogtmaatregelen creëren in de Vallei van de Aa (Herentals, Kasterlee, Lille en Vorselaar);

- ◆ natuurinclusieve landbouw in de Maasvallei ontwikkelen.

Het volledige overzicht van de projecten is terug te vinden op de website van de VLM, bij de voorstelling van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap.

EEN GREEP UIT DE INSTRUMENTENKOFFER

Voor de realisatie van het landinrichtingsproject kunnen de verschillende instrumenten landinrichting ingezet worden via de opmaak van landinrichtingsplannen. Meer concreet zullen vooral instrumenten als beheerovereenkomsten landinrichting, inrichtingswerken, vrijwillige grondaankopen en erfdienstbaarheden erg nuttig blijken voor plannen zoals de realisatie van oeverstroken of de aanleg van kleinschalige waterbekkens.

Voor kleinschalige demonstratiemaatregelen die aan de landinrichtingsplannen voorafgaan, gebeurt een oproep voor het indienen van uitvoeringsinitiatieven. Voor die oproep wordt een reglement opgesteld. De geselecteerde uitvoeringsinitiatieven worden voor max. 50% door landinrichting betaald. Er is in totaal 1,2 miljoen euro ter beschikking voor deze demonstratieprojecten. Het gaat om kleinschalige maatregelen op perceelsniveau, met een uitvoeringstermijn van maximaal twee jaar. Concrete voorbeelden hiervan kunnen zijn: een grasbufferstrook of een kleinschalig waterbergingsbekken aanleggen, een grachtprofiel aanpassen, bestaande drainage omvormen naar peilgestuurde drainage, rond een bron een bosje aanplanten.

Na de evaluatie van de eerste reeks demonstratiemaatregelen wordt een tweede oproep voor het

indienen van uitvoeringsinitiatieven gelanceerd. De leerpunten uit de realisatie van de uitvoeringsinitiatieven worden meegenomen in de opmaak van de landinrichtingsplannen en de keuze voor het inzetten van de verschillende instrumenten landinrichting.

WIE DOET WAT?

- ◆ De 14 coalities werken nauw samen met landbouwers en eigenaars in hun gebied en maken de landinrichtingsplannen op.
- ◆ Een programmateam ondersteunt de lokale coalities met vakkennis, bewaakt de kwalitatieve aanpak van de projecten en zorgt voor gezamenlijke leermomenten. Deze partners vormen het programmateam: Vlaamse Milieumaatschappij, Departement Omgeving, Agentschap voor Natuur en Bos, Instituut voor Landbouw-, Visserij-, en Voedingsonderzoek, Departement Landbouw en Visserij, Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, Vlaams Kenniscentrum Water, Vlaamse Landmaatschappij, Architecture Workroom Brussels.
- ◆ De VLM begeleidt de lokale coalities bij de opmaak van de landinrichtingsplannen, en roept allerlei

besturen en organisaties in de 14 deelgebieden van het landinrichtingsproject op om projectvoorstellen voor uitvoeringsinitiatieven in te dienen.

- ◆ De planbegeleidingsgroep ondersteunt de lokale coalities bij de opmaak van de landinrichtingsplannen.

RESULTAAT

Het landinrichtingsproject Water-Land-Schap mikt op het uittesten van maatregelen en processen om sneller de doelstellingen van een klimaatrobuuste landbouw, een duurzame watervoorraad, een goede waterkwaliteit, het opvangen van een teveel aan water in bebouwde omgevingen en in openruimtegebieden, en mooiere landschappen te bereiken. De einddatum voor het uitvoeren van het landinrichtingsproject is voorzien omstreeks 2030.

AAN DE SLAG

Zoals uit de voorbeelden blijkt, biedt landinrichting heel wat mogelijkheden om plannen effectief tot uitvoering te brengen. Hoe ga je nu concreet te werk als je de instrumenten landinrichting wilt inzetten voor de realisatie van je eigen plan?

Een inrichtingsnota is altijd een eerste noodzakelijke stap. Daarin omschrijf je de ruimtelijke uitdaging, geef je aan welke oplossing je ervoor hebt en welke instrumenten je daarvoor wenst in te zetten. Een inrichtingsnota moet een "instrumentenafweging" bevatten waarin je toont waarom het instrument dat je kiest, het meest geschikt is. Daarnaast moet de nota een uitvoeringsprogramma bevatten (waarin je omschrijft welke organisatie precies wat gaat uitvoeren) en een financieringsplan (dat vertelt wie wat gaat betalen).

De Vlaamse Landmaatschappij ondersteunt je graag bij de opmaak van de inrichtingsnota. Zo versterken we samen de open ruimte. Veel succes!

